

6

V zdravstvu

NEDELJSKI

CVETKA FLAJS COTIČ, KOORDINATORICA ZA DAROVANJE KRVOTVORNH MATIČNIH CELIC

Gospa s torbo, v kateri nosi življenje

PA SREČNO!

Nesorodno krvotvorne matične celice darovalca je treba prejemniku dostaviti najpozneje v 72 urah – Presaditev matičnih celic je edina pot do ozdravitve najtežjih bolezni – Dragocenost v posebni toplotno izolirani torbi, kjer mora biti temperatura ves čas med 2 in 8 stopinjami Celzija

Tomaž Bukovec

Maja letos je letalo ministrstva za obrambo falcon iz bolnišnice v nemškem Nürnbergu pripeljalo srce za presaditev. Prevozi organov za darovanje morajo biti prepeljani hitro, srca v štirih urah, jetra in pljuč v šestih do 12, ledvice pa v 12 do 24 urah. Nekje tam daleč zadaj, v anonimnosti, pa z matičnimi celicami, ki rešujejo ži-

vljenja in prinašajo edino možno ozdravitev bolnikom z levkemijo in nekaterimi drugimi boleznimi, z letala na letalo, z letališča na letališče hiti **Cvetka Flajs Cotič** in tudi lovi ure. Gospa, ki jo številni bolniki, ki jim je prinesla ozdravitev, poznajo po njenem pregovornem pozdravu ob izročitvi celic: »Pa srečno!«

Flajs-Cotičeva je ekonomistka in koordinatorka za darovanje krvotvornih matičnih celic na Zavodu Republike Slovenije za transfuzijsko medicino v Ljubljani, zadolžena tudi za prenos celic. Vrsto let je prevajala za Rdeči križ in krvodajalske organizacije, se vključila kot vodnica in prevajalka v sodelovanju združenja krvodajalcev dežele Benečija AVIS Veneto s slovenskimi. V te aktivnosti se je vključil tudi takratni predstojnik Centra za tipizacijo tkiv na ZTM prof. dr. **Matjaž Jeras**, mag. farm. Leta 2005 se je delo v registru matičnih celic in na področju darova-

nja celic vse bolj širilo, zato so jo povabili k sodelovanju. Ker govori aktivno italijansko in angleško, dobro obvlada nemščino, predvsem pa pozna problematiko in strokovne izraze.

V delo jo je uvajal mag. **Mihael Tonej**, dr. med., spec. transf. med., kako pa se je širilo darovanje in presajanje KMC, govori tudi podatek, da so imeli prvo leto, ko je začela delati, v vsem letu pet presaditev, letos pa so jih imeli samo marca šest.

Vaše delo ne obsega le prenosa celic, ampak tudi dogovore in stike ter aktivnosti pred presaditvijo in po njej.

»Sem vmesni člen. Po odločitvi za transplantacijo dobim tipizacijo bolnika in družine ter vse podatke o njem, ki jih vnesem v svetovni register darovalcev. Trenutno je v registru, vključene v BMDW (Bone Marrow Donors Worldwide), vpisanih okoli 25 milijonov pos-

► Cvetka Flajs Cotič s svojo torbo:

»Pred leti se je zgodilo, da se je pri nekem fantku zelo mudilo s presaditvijo. Bilo je pred božičem in od 15. decembra do 15. januarja praviloma ne potekajo presaditve, ker gredo darovalci na dopust. Vsi odvzemni centri so bili zasedeni in zato so v enem uvedli izredno popoldansko izmenjo, da so odvzeli celice. In ta fantek je danes v redu. Veste, kakšen nepopisen občutek je to?«

tovoljnih darovalcev, v slovenski register Slovenija Donor pri Zavodu RS za transfuzijsko medicino pa okoli 16.000. Računalnik potem poišče ustreznega nesorodnega darovalca. Z vključitvijo Slovenije v ta register se je močno povečalo tudi število darovalcev iz Slovenije, do sedaj jih je matične celice darovalo že 49. Sledita iskanje na visoki resoluciji, da poiščemo najbolj skladnega darovalca, in potrditvena tipizacija obeh vzor-

cev, da izključimo možnost napake. Ko je to končano, odnesem dokumente na hematološki oddelek vodji transplantacijske dejavnosti za Slovenijo prof. dr. **Samu Zveru** ali na Pediatrično kliniko prof. dr. **Janezu Jazbecu**, da določimo datum transplantacije. Potem dobim vse dokumente, jaz jim rečem kar vozni red, na katerem je datum zdravniškega pregleda za darovalca, kdaj dobimo 'clearance' (zdravniški izvid darovalca pred odvzemom), kdaj začne darovalec jemati neupogen, zdravilo, s pomočjo katerega izplavi telo KMC iz kosti v kri, ter datum in kraj odvzema. Na podlagi tega organiziram pot in praviloma sama odidem po celice. Razen občasno, ko me nadomestijo kolegi.«

Včasih se darovalci tudi premislijo
Vse mora biti usklajeno. Začetek jemanja neupogena pri darovalcu in kondicioniranje pacienta. To je v bistvu začetek tako močne kemoterapije, ki v njegovih kosteh uniči vse matične celice.

»Glede na datum odvzema v center darovalca sporočimo, kdaj bomo začeli kondicioniranje, in oni določijo datume. Težava nastane, če zdravniški izvid pred odvzemo, ki se opravi 14 dni pred transplantacijo, ni zadovoljiv ali si darovalec premislil. Če nimamo potrjila, da se je z darovalcem vse v redu, ne moremo začeti kondicioniranja, saj mora prejemnik dobiti nove celice v treh do petih dneh, sicer bi umrl.«

Si darovalci v registrih kdaj premislijo glede darovanja?

»V tujini teh primerov ni veliko, čeprav se nam je v zadnjem času primerilo, da se je za enega bolnika tik pred zdajci kar nekaj darovalcev premislilo, in to iz različnih držav. Navadno imamo vedno dva možna darovalca, tudi zaradi morebitnih negativnih zdravniških izvidov. Vključenost Slovenija

Dobrodelni prispevki

Denarne prispevke za ISKRICO NEDELJSKEGA lahko nakazate na: **ISKRICA »POMOČ OTROKOM«, transakcijski račun pri: Abanka d. d. 05100-8011104164**

ANEJEVA ZGODBA

PRAVLJICA ZA IZGRADNJO DVIGALA

V šestem mesecu življenja je bolezen spinalna mišična atrofija Aneja priklenila na voziček. 26 stopnic pa mu preprečuje biti svoboden.

Osemletni **Anej Košorok** iz Ljubljane skupaj z mlajšo sestrico in starši živi v vrhnjem nadstropju dvostanovanjske hiše, kamor vodi 26 stopnic, 17 jih je zunaj ob hiši, 9 pa še znotraj, ki vodijo do stanovanja. Zato ga morata oče in mama vsakodnevno nositi po stopnicah. Žal postaja vedno težji in mama ne more več; velikokrat obleži zaradi bolečin v hrbtnici. Anej pa bi bil rad samostojen, se z invalidskim vozičkom svobodno gibal po stanovanju in domačem dvorišču. A potrebno je prilagoditi stanovanje in zgraditi dvigalo, kar jim predstavlja veliko finančno breme. Do sedaj nam je uspelo zbrati ob pomoči njegovih sošolcev, ki so na OŠ Kašelj or-

gradimo dvigalo

ganizirali dobrodelno prireditev ter drugih dobrih ljudi že nekaj čez 15.000 evrov. A samo dvigalo brez ostalih gradbenih del stane najmanj 20.000 evrov.

In Anej, o katerem ste lahko prebrali tudi v drugih medijih se vsem dobrim ljudem že vnaprej zahvaljuje in vas poziva, da tudi vi pripomorete, da se zgradi dvigalo.

»Živjo,

Prebrali ste, da bi se zelo rad s svojimi prijatelji lovil tudi po stanovanju, vendar žal zaradi velike stopnje, ki vodijo do mojega stanovanja v hiši, električnega vo-

zička ne morem uporabljati. Da bi imel možnost svobodne gibanja tudi v stanovanju in se tako lahko sam odločil ali bom gledal v dnevi sobi risanko ali pa v svoji sobi s sestrico risal pravljicne marsove. Da imam željo sam oditi v kopalnico ali na balkon in še največja želja, da bi imel dvigalo. Nič hudega, če je čisto majhno, le da bi me pripeljalo iz dvorišča pred hišo do vrat mojega doma, od koder bi moja samostojnost postala večja.

Brez Vas bi bila moja želja le gola želja brez upanja na njeno uslišanje. Je morda že res, da sta mami in ati malo pomagala pri pisanju te zahvale, vendar pa sem še vedno jaz tisti, ki se vam iskreno zahvaljujem za vso podporo.

Hvala vam. Anej.«

ANEJ

Pomoč Aneju poteka preko Zavoda VID

Anej je ponosen, da mu je uspelo izdati čisto pravo knjigo, ki jo je poimenoval »Dogodivščine po šastic«. Besedilo in risbice v njej so njegovo delo. Z njeno prodajo želi tudi sam pomagati pri zbiranju denarja za dvigalo. Vaš prispevek in/ali nakup njegove pravljice bo pomagal pogumnemu in bistremu dečku, da bo imel lažje in lepše otroštvo. **Prispevke zbiramo na računu Zavoda VID, Planina 3, 4000 Kranj. Številka računa SI56 0510 0801 0018 831, koda namena CHAR, sklic SI00 02022014, namen nakazila "dvigalo za Aneja".**